

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ЗА РАД,
ЗАПОШЉАВАЊЕ, БОРАЧКА
И СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА
Број: 560-02-00457/2020-14
Датум: 24.07.2020. године
Немањина 22-26
Београд

На основу чл. 23. и 48. Закона о државној управи ("Службени гласник РС", бр. 79/2005, 101/2007, 95/2010, 99/2014, 47/2018, 30/2018 - др. закон), Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања издаје

ИНСТРУКЦИЈУ О НАЧИНУ РАДА
ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД - ОРГАНА СТАРАТЕЉСТВА У ПОСТУПКУ
ЗАСНИВАЊА УСВОЈЕЊА

Сврха инструкције

Тачка 1.

Овом инструкцијом уређује се начин рада центра за социјални рад - органа старатељства у поступку заснивања усвојења, у складу са чл. 88-109 и чл. 311-327. Породичног закона ("Службени гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011 - др. закон и 6/2015), а у циљу обезбеђивања законитог, стручног и благовременог обављања послова у овом поступку.

Одговорност органа старатељства

Тачка 2.

Директор центра за социјални рад је дужан да, у складу са својим овлашћењима и одговорношћу, обезбеди законито, правилно и благовремено спровођење стручних и формално-правних радњи у свим фазама поступка заснивања усвојења, и то: утврђивања опште подобности детета за усвојење, утврђивања опште подобности будућих усвојитеља, избора адекватне усвојитељске породице за дете, упућивања детета на узајамно прилагођавање, праћење успешности узајамног прилагођавања и заснивања усвојења.

Стручни радници који обављају послове усвојења, дужни су да се у свом раду на примени усвојења руководе остваривањем најбољег интереса детета, у складу са

Конвенцијом о правима детета ("Службени лист СФРЈ - међународни уговори", бр. 15/90 и "Службени лист СРЈ - међународни уговори", бр. 4/96 и 2/97), Конвенцијом о заштити деце и сарадњи у области међународног усвојења ("Службени гласник РС" - Међународни уговори, бр.12/2013), Породичним законом и другим законима и подзаконским актима, као и стручним процедурама и стандардима и професионалном етиком, како би за свако дете, за које се примењује усвојење, поступак био реализован законито, благовремено и на стручно ваљан начин.

Начин рада органа старатељства у поступку утврђивања опште подобности детета за усвојење

Тачка 3.

Орган старатељства је дужан да у поступку утврђивања опште подобности детета за усвојење изврши:

1. процену одсуства родитељског и породичног старања и сходно томе утврди породично-правни статус детета, примени меру старатељске заштите и обезбеди сагласност за усвојење детета у складу са чл. 95-98. Породичног закона;
2. процену индивидуалних карактеристика и потреба детета и адекватности актуелно примењених мера заштите.

Тачка 4.

Индивидуалне карактеристике и потребе детета утврђују се кроз стручну процену стручњака органа старатељства (психолог, педагог, социјални радник, правник) и лекара, која обухвата:

1. физички развој и здравствено стање детета, као и специфичан начин задовољавања његових потреба везаних за његов физички развој и здравље;
2. укупне развојне потенцијале, снаге и ризике детета;
3. претходна искуства у одрастању детета и њихов утицај на његов развој;
4. васпитање и образовање детета, његова интересовања, постигнућа, као и пропусте које треба компензовати.

На основу процене индивидуалних карактеристика и потреба детета, тим стручњака органа старатељства доноси закључак о укупним снагама и потенцијалима детета, ризицима и специфичном начину задовољавања потреба.

Тачка 5.

На основу спроведене процене из тачке 3, орган старатељства процењује да ли је усвојење адекватна мера заштите и да ли је у најбољем интересу детета.

Тачка 6.

По спроведеном поступку утврђивања опште подобности детета за усвојење, орган старатељства попуњава Упитник УСВ-1 и доставља га Министарству надлежном за породичну заштиту (у даљем тексту: Министарство), заједно са списима предмета усвојења за дете, у циљу контроле законитости и правилности поступка и уноса података о детету у Јединствени лични регистар усвојења.

Начин рада органа старатељства у поступку утврђивања опште подобности будућих усвојитеља

Тачка 7.

Орган старатељства је дужан да у поступку утврђивања опште подобности будућих усвојитеља обезбеди:

1. прибављање свих потребних јавних исправа за будуће усвојитеље;
2. да правник органа старатељства изврши анализу јавних исправа и да се у свом налазу и стручном мишљењу изјасни о испуњености законских услова за утврђивање опште подобности за усвојење на основу јавних исправа;
3. да правник узме изјаву на записник од будућих усвојитеља на околност давања њихове сагласности за прибављање јавних исправа из тачке 8. ове инструкције и за коришћење њихових личних података садржаних у списима предмета и бази података у Јединственом личном регистру усвојења у поступку заснивања усвојења, у складу са законом о заштити података о личности;
4. да стручњаци органа старатељства изврше процену личних својстава и мотивације за усвојење будућих усвојитеља у одговарајућем поступку непосредног рада са будућим усвојитељима и кроз обавезну реализацију програма припреме за усвојење.

Тачка 8.

У поступку утврђивања опште подобности за усвојење будућих усвојитеља, у складу са законом, будући усвојитељи подносе, односно орган старатељства за будуће усвојитеље прибавља следеће јавне исправе:

1. копију личне карте (чл. 312. став 1. Породичног закона);
2. извод из матичне књиге рођених (чл. 99. и 101. Породичног закона);
3. извод из матичне књиге венчаних (члан 101. Породичног закона);
4. уверење о држављанству (члан 103. Породичног закона);
5. лекарско уверење о здравственом стању будућих усвојитеља (чл. 100. став 2. тачка 3. Породичног закона);
6. уверење да будући усвојитељи нису потпуно или делимично лишени родитељског права (чл. 100. став 2. тачка 1. Породичног закона);
7. уверење да будући усвојитељи нису потпуно или делимично лишени пословне способности (чл. 100. став 2. тачка 2. Породичног закона);
8. уверење да будући усвојитељи нису осуђивани за кривична дела у складу са чл. 100. став 2. тачка 4. Породичног закона;

9. уверење да се против будућих усвојитеља не води истрага (чл. 100. став 1. Породичног закона);
10. потврда о запослењу и месечним приходима будућих усвојитеља (чл. 62. став 1. и чл. 100. став 1. Породичног закона);
11. потврда о имовини будућих усвојитеља (чл. 62 став 1. и чл. 100. став 1. Породичног закона);
12. потврда да будући усвојитељи нису на евиденцији лица против којих је одређена мера заштите од насиља у породици (чл. 100. став 1. и чл. 289. став 2. Породичног закона).

С обзиром да од момента утврђивања опште подобности будућих усвојитеља до заснивања усвојења, због протока времена, може доћи до промене одлучних чињеница које се наведеним исправама доказују, орган старатељства ће, након избора усвојитеља за дете, а пре доношења одлуке о упућивању детета на узајамно прилагођавање у изабрану усвојитељску породицу, преко органа старатељства који је утврдио општу подобност будућих усвојитеља, поново прибавити те исправе, уколико је од њиховог издавања протекло више од 6 месеци.

Тачка 9.

Налази и мишљења стручњака органа старатељства у поступку утврђивања опште подобности будућих усвојитеља (члан 314. Породичног закона), садрже:

1. процену о испуњености законских услова на основу јавних исправа;
2. састав и структуру породице и процену у погледу могућности успостављања адекватног модела породичног живота;
3. стамбене и материјалне услове породице (становања, опремљености и функционалности простора, просечне месечне приходе породице, поседовање покретне и непокретне имовине и др) и процену да ли породица поседује адекватне услове за непосредну бригу о детету;
4. близину и доступност ресурса значајних за развој, васпитање и образовање детета и спремност породице да функционално користи ресурсе из свог окружења у складу са потребама детета;
5. здравствено стање будућих усвојитеља, њихов однос према здрављу и процену да ли су психофизички способни за обављање родитељске улоге;
6. карактеристике личности будућих усвојитеља и процену њихове емпатичности, респонзивности, толерантности на различитост, социјалне и емоционалне зрелости;
7. мотивације за усвојење детета и процену констелације мотива, флексибилност мотивације и очекивања усвојитеља у односу на карактеристике детета које су спремни да усвоје;
8. процену функционалности разрешавања кризе немогућности остваривања биолошког родитељства будућих усвојитеља;
9. доношење зреле одлуке о родитељству;
10. партнерске релације и процену стабилности и квалитета партнерских односа;
11. спремност оба партнера за усвојење детета;
12. процену капацитета и потенцијала за одговорно родитељство будућих усвојитеља и процену ставова и знања о васпитању и образовању детета;

13. процену разумевања значаја прошлости детета, његове потребе да изграђује лични и породични идентитет и зна истину о свом пореклу и капацитете будућих усвојитеља да дете у томе подстичу и подрже;
14. процену капацитета будућих усвојитеља за функционално превазилажење развојне кризе коју уноси промена доласка детета у породицу.

Тачка 10.

По спроведеном поступку утврђивања опште подобности будућих усвојитеља орган старатељства попуњава Упитник УСВ-2 и доставља га Министарству, заједно са списима предмета за усвојитеље, у циљу контроле законитости и правилности поступка и уноса података о будућим усвојитељима у Јединствени лични регистар усвојења.

Тачка 11.

Орган старатељства, у циљу ажурног вођења података у Јединственом личном регистру усвојења, по службеној дужности периодично проверава да ли су будући усвојитељи и даље заинтересовани за усвојење и редовно и благовремено доставља Министарству правноснажна решења о обустави поступка заснивања усвојења у случају одустанка будућих усвојитеља од захтева за заснивање усвојења, из било ког разлога.

Начин рада органа старатељства у поступку избора усвојитеља за дете

Тачка 12.

Орган старатељства је дужан да, **одмах** по добијању мишљења Министарства да је поступак утврђивања опште подобности детета за усвојење спроведен у складу са законом и стандардима стручног рада и да су подаци о детету унети у Јединствени лични регистар усвојења, започне поступак избора адекватне усвојитељске породице за дете.

У поступку избора усвојитеља, орган старатељства спроводи стручне радње у **разумном року и без одуговлачења**, водећи рачуна о потребама и најбољем интересу детета.

Уколико орган старатељства не оконча поступак избора усвојитеља у року од **три месеца** од дана пријема мишљења Министарства из става 1. ове тачке, дужан је да Министарству достави писани извештај о спроведеном поступку избора и разлосима због којих избор није извршен.

Орган старатељства доставља Министарству извештај **из става 3. на свака три месеца** до окончања поступка избора усвојитеља, односно до доношења закључка о примени међународног усвојења за дете или одлуке о обустави поступка заснивања усвојења детета.

Тачка 13.

Орган старатељства је дужан да избор адекватне усвојитељске породице за дете спроводи по критеријумима који обезбеђују целовито задовољавање потреба детета, актуелно и у временској перспективи релевантној за одрастање детета и у складу са професионалном етиком.

Орган старатељства врши избор усвојитеља упоредном анализом индивидуалних карактеристика и потреба детета и карактеристика будућих усвојитеља чији се подаци налазе у Јединственом личном регистру усвојења, и бира усвојитеље за које процени да у највећој мери могу задовољити потребе детета, актуелно и у временској перспективи која је релевантна за одрастање детета.

Стручна документација која се односи на поступак избора адекватне усвојитељске породице за дете треба да садржи службене белешке о датуму вођења и кратком садржином обављеног разговора са будућим усвојитељима, акте о службеној преписци са другим органима старатељства у поступку избора и службену белешку о обавештавању будућих усвојитеља који су били у ужем избору и са којима је обављен разговор о исходу поступка избора.

Тачка 14.

Орган старатељства је дужан да се приликом избора усвојитеља за дете стриктно придржава члана 99. Породичног закона, према коме разлика у годинама између детета и усвојитеља не може бити мања од 18 нити већа од 45 година, узимајући у обзир године оба будућа усвојитеља, и одредбе члана 101. Породичног закона, којим је прописано да усвојити могу супружници или ванбрачни партнери заједно.

У циљу поштовања законских одредби из става 1. ове тачке и стандарда стручног рада, орган старатељства је дужан да приликом избора адекватне усвојитељске породице, а пре подношења министру надлежном за породичну заштиту захтева из става 3. ове тачке, контактира све будуће усвојитеље - супружнике и ванбрачне партнере из Јединственог личног регистра усвојења који испуњавају услов у погледу дозвољене разлике у годинама и чија мотивација у погледу карактеристика детета које су спремни да усвоје, одговара карактеристикама детета за које се врши избор.

У случају када орган старатељства након спроведених радњи из става 2. ове тачке није извршио избор усвојитеља који испуњавају законске услове из става. 1. ове тачке, дужан је поднети захтев за давање дозволе министра надлежног за породичну заштиту (у даљем тексту: министра) за заснивање усвојења од стране појединца или усвојитеља који прелазе законом одређену разлику у годинама, ако је то у најбољем интересу детета и ако за то постоје нарочито оправдани разлози.

Уз захтев за давање дозволе министра, орган старатељства је дужан да достави писмено образложење којим документује своје покушаје да за дете изабере усвојитеље који испуњавају законске услове из става 1. ове тачке и наведе посебно оправдане разлоге на основу којих је проценио да је конкретно усвојење у најбољем интересу детета.

Орган старатељства је дужан да захтев за давање дозволе министра достави Министарству након избора усвојитеља, а пре упућивања детета на узајамно прилагођавање у изабрану усвојитељску породицу.

Тачка 15.

У случају када хранитељи поднесу захтев за усвојење детета које је у њиховој породици на смештају, орган старатељства је дужан да спроведе поступак процене њихове опште подобности за усвојење, укључујући и припрему за усвојење.

Приликом избора адекватне усвојитељске породице за дете, у циљу остваривања континуитета у животу детета, орган старатељства може дати предност избору хранитеља детета за усвојитеље, под условом да они испуњавају услове из тач. 13. и 14. ове инструкције.

У случају када су хранитељи изабрани за усвојитеље детету, орган старатељства доноси решење о упућивању детета на узајамно прилагођавање, имајући у виду квалитет и природу односа који треба да се успостави, сада између усвојеника и будућих усвојитеља.

Избор будућих усвојитеља страних држављана

Тачка 16.

За дете за које је утврђена општа подобност за усвојење, а за које није било могуће изабрати домаће усвојитеље, орган старатељства је дужан да процени да ли је у најбољем интересу детета међународно усвојење, о чему тим стручњака органа старатељства доноси закључак у складу са чланом 103. став 2. Породичног закона.

Закључак из става 1. ове тачке, у складу са чланом 103. став 3. Породичног закона, може бити донет и пре истека рока од годину дана од дана уношења података о усвојенику у Јединствени лични регистар усвојења, ако орган старатељства процени да је то у најбољем интересу детета због његовог узраста, здравствених статуса, развојних карактеристика и сл.

Орган старатељства доставља Министарству закључак о примени међународног усвојења са образложењем разлога за доношење такве одлуке и документацијом којом потврђује своје покушаје да за дете пронађе домаћу усвојитељску породицу, у циљу стварања услова за ефикаснију заштиту интереса детета кроз примену института усвојења.

Уз закључак органа старатељства да је примена међународног усвојења у најбољем интересу детета, орган старатељства је дужан да достави и актуелни налаз и стручно мишљење о здравственом стању, развоју, функционисању и понашању детета, а уколико је то потребно и релевантну здравствену документацију, као и фотографије детета уз претходно прибављену сагласност старатеља детета.

Тачка 17.

Министарство, као орган надлежан за спровођење обавеза из Конвенције о заштити деце и сарадњи у области међународног усвојења, врши анализу и контролу достављене документације будућих усвојитеља страних држављана, сачињава образац УСВ-3, уноси податке о будућим усвојитељима у Јединствени лични регистар усвојења и доставља органу старатељства документацију будућих

усвојитеља страних држављана који су показали интересовање за усвојење детета за које је орган старатељства донео закључак о примени међународног усвојења.

Тим стручњака органа старатељства разматра достављену документацију и на основу упоредне анализе карактеристика и потреба детета и карактеристика предложених будућих усвојитеља, страних држављана доноси закључак о избору усвојитељске породице, који се доставља Министарству.

Тачка 18.

Министарство, као орган надлежан за спровођење обавеза из Конвенције о заштити деце и сарадњи у области међународног усвојења, организује и координира састанак за започињање процедуре међународног усвојења и прати и контролише све фазе поступка међународног усвојења, према плану који се доноси на иницијалном састанку.

Састанку из става 1. присуствују чланови стручног тима Министарства који обављају послове међународног усвојења, стручњаци органа старатељства, стручњаци центра за породични смештај и усвојење или установе социјалне заштите који су пратили претходну заштиту детета, хранитељи детета, будући усвојитељи, овлашћени представник агенције за усвојење која је утврдила општу подобност за усвојење будућих усвојитеља и овлашћени судски преводилац.

Тачка 19.

Орган старатељства, самостално или у сарадњи са стручњацима центра за породични смештај и усвојење или стручњацима установе социјалне заштите, на основу плана донетог на састанку из тачке 18. ове инструкције, прати квалитет контаката између будућег усвојеника и изабраних будућих усвојитеља, процењује постигнути почетни степен блискости и међусобног поверења и процењује да ли је конкретно усвојење у најбољем интересу детета, о чему тим стручњака органа старатељства доноси закључак, који доставља Министарству уз захтев за давање дозволе министра за заснивање усвојења од стране иностраних усвојитеља.

Након достављања дозволе министра за усвојење, орган старатељства доноси решење о усвојењу и решење о новом упису рођења усвојеника, у складу са законом. У случају негативне одлуке министра, орган старатељства доноси решење о одбијању захтева за заснивање усвојења.

Тачка 20.

У случају када усвојитељи и родитељ, односно старатељ детета, споразумно изврше избор у складу са чланом 317. став 3. Породичног закона, орган старатељства је дужан да, поштујући највише професионалне и етичке стандарде, процени да је споразум у најбољем интересу детета у складу са Мишљењем министра рада и социјалне политике о примени члана 95. став 2. и члана 317. став 3. Породичног закона, број:110-00-00681/2007-14 од 17.07.2007. године, тако што ће утврдити:

1. да је споразум склопљен са будућим усвојитељима:
  - који испуњавају све законом прописане услове о општој подобности за

усвојење и посебну подобност у односу на конкретно дете, која у овом случају подразумева и висок степен етичности будућих усвојитеља;

- који ни у ком случају нису прекршили етичке кодексе своје професије која по природи ствари омогућава контакт са родитељима детета.

2. да околности под којима је споразум склопљен немају негативан утицај на доношење одговорне одлуке родитеља, односно старатеља, у погледу будућности детета означавањем усвојитеља.
3. да је мотивација родитеља, односно старатеља, за означавање конкретне усвојитељске породице, прихватљива и да су искључене могуће злоупотребе.

Узајамно прилагођавање детета и усвојитеља

Тачка 21.

Орган старатељства је дужан да, након одобравања контаката детета и будућих усвојитеља, прати контакте, процени достигнути степен узајамне блискости, на основу чега доноси решење о упућивању детета у породицу будућих усвојитеља на узајамно прилагођавање.

Орган старатељства је дужан да отправак решења о упућивању детета у породицу будућих усвојитеља на узајамно прилагођавање достави Министарству у року од **7 дана** од дана упућивања детета на узајамно прилагођавање, ради ажурирања података у Јединственом личном регистру усвојења.

Тачка 22.

Орган старатељства је дужан да прати ток и успешност узајамног прилагођавања детета и будућих усвојитеља на основу следећих индикатора:

1. напредовање детета у превазилажењу сепарационе кризе и ослобађању његових капацитета за везивање;
2. напредовање детета у развоју;
3. успостављању континуитета прошлости, садашњости и будућности;
4. напредовање усвојитеља у односу на вештине препознавања и задовољавање различитих потреба детета и стицања самопоуздања;
5. напредовање усвојитеља и детета у успостављању узајамне емоционалне блискости као почетка грађења релације дете-родитељ;
6. промене у породичном систему које указују на интеграцију новог члана;
7. задовољство детета и породице започињањем заједничког живота.

Орган старатељства је дужан да узајамно прилагођавање детета и породице прати и обезбеђује им подршку кроз саветодавни рад, посете породици, посредовање у обезбеђивању сарадње са другим институцијама од значаја за развој детета, а интензитет рада са породицом прилагоди индивидуалним карактеристикама детета и породице.

Заснивање усвојења

Тачка 23.

Орган старатељства, на основу праћења успешности узајамног прилагођавања, доноси решење о усвојењу и уручује га на свечан начин лично усвојитељима и старатељу усвојеника.

Орган старатељства је дужан да отправак решења о усвојењу, у року од **7 дана** од дана заснивања усвојења, достави Министарству, ради уноса податка о заснованом усвојењу у Јединствени лични регистар усвојења, као и ажурирања података у Јединственом личном регистру усвојења.

Тачка 24.

Орган старатељства на основу решења о усвојењу доноси решење о новом упису рођења усвојеника и доставља га матичару по месту рођења усвојеника.

Коришћење података из Јединственог личног регистра усвојења

Тачка 25.

Министарство, након уноса података о усвојенику у Јединствени лични регистар усвојења, доставља органу старатељства електронским путем целокупну базу података о будућим усвојитељима чији се подаци налазе у Јединственом личном регистру усвојења, ради спровођења поступка избора адекватне усвојитељске породице за дете.

Директор органа старатељства је дужан да обезбеди чување и располагање примљеним подацима из Јединственог личног регистра усвојења, у складу са чланом 323. став 2. Породичног закона, законом о заштити података о личности, уредбом о канцеларијском пословању органа државне управе и статутом центра за социјални рад.

Тачка 26.

Овом инструкцијом замењује се Инструкција о поступању органа старатељства – центра за социјални рад у поступку заснивања усвојења, број: 560-02-00614/2006-14 од 01.11.2006. године.

Тачка 27.

За спровођење ове инструкције одговоран је директор центра за социјални рад и министарство надлежно за породичну заштиту.

МИНИСТАР

Зоран Ђорђевић